

УДК 343.31

**Валерій Васильович СОКУРЕНКО,**

*доктор юридичних наук, доцент,*

*ректор Харківського національного університету внутрішніх справ*

## **ФАКТОРИ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ОБСТАНОВКИ В УКРАЇНІ**

Формування ефективної системи протидії злочинності в Україні неможливе без якісної системи збору та аналізу інформації про поточний стан злочинності та її тенденції на сучасному етапі. Актуальність і масштабність вирішення зазначеного завдання пов'язані принаймні з двома групами взаємозумовлених причин. Перша полягає у наявності вкрай негативних тенденцій злочинності в Україні в період з початку 90-х рр. минулого століття і до теперішнього часу, що супроводжується наростанням фактичного відставання можливостей правоохоронної системи від розвитку злочинності. Це, зокрема, обумовлено як об'єктивними закономірностями розвитку суспільства, так і недоліками та прорахунками системи забезпечення діяльності правоохоронних органів, що зумовлює надвисокий рівень латентності злочинності, безкарність винних у вчиненні злочинів та в цілому неспроможність правоохоронних органів у сучасних умовах ефективно протидіяти злочинності. Друга група причин, відповідно, полягає в необхідності розроблення нової концепції протидії злочинності, що враховує високий рівень криміналізації, можливості держави і суспільства здійснювати протидію кримінальним проявам, помилки і недоліки попередніх концептуальних підходів до організації протидії злочинності, її забезпечення і практики реалізації. Відповідно вивчення та аналіз кримінальної обстановки на сучасному етапі розвитку українського суспільства є необхідною передумовою реалізації ефективної протидії злочинності в Україні.

Взагалі сучасна злочинність в Україні характеризується високим рівнем, несприятливою динамікою та структурою. Так, за 10 місяців 2017 року було зареєстровано 461,4 тис. злочинів, з яких 173,9 тис. – тяжкі чи особливо тяжкі злочини, тобто 38 % від загальної кількості [1], причому слід відмітити, що зростання тяжких та особливо тяжких злочинів відбувається на тлі планомірного зниження ефективності діяльності встановлення винних у їх вчиненні та попередженні. Водночас аналіз криміногенної ситуації дозволяє визначити, що сучасна кримінальна ситуація характеризується:

1) збільшенням кількості злочинів проти життя та здоров'я особи, зокрема: вчиненням резонансних вбивств та вбивств на замовлення,

нанесення тілесних ушкоджень на ґрунті алкоголізму, наркоманії, побутових конфліктів;

2) збільшенням кількості злочинів корисливо-насильницької спрямованості, зокрема:

- розбійних нападів на підприємців, на домоволодіння літніх людей з метою заволодіння майном, у тому числі під загрозою застосування зброї; розбійних нападів на уразливі в криміногенному відношенні об'єкти – аптеки; кредитні спілки, торговельні кіоски; розбійних нападів на автодорогах. Основним об'єктом злочинного посягання під час розбоїв залишаються грошові кошти, коштовності; під час грабежів – особисті речі, мобільні телефони та інші високотехнологічні пристрої, гроші, ювелірні вироби, продукти харчування; найчастіше жертвами цих злочинів є найменш захищені верстви населення: літні громадяни, хворі самотні громадяни, пенсіонери, підлітки, жінки, а також підприємці;

- грабежів на вулицях, у під'їздах житлових будинків, спрямованих на незаконне заволодіння майном (сережками, обручками, нашийними прикрасами, планшетами, мобільними телефонами, валізами з документами та грошима), особливо у темний час доби;

- пошкоджень об'єктів електроенергетики і телекомунікаційних мереж з метою викрадення виробів із металу;

- пошкодження систем трубопроводів з метою викрадення нафтогазової сировини;

3) збільшенням злочинів проти власності, зокрема: кишенькових крадіжок, крадіжок із транспорту, в т. ч. на автостоянках, вчинення крадіжок, поєднаних із проникненням до житла чи іншого володіння особи як рецидивними та аморальними особами, так і «професійними злодіями»;

4) збільшенням злочинів у сільськогосподарському секторі, зокрема незаконних заволодінь аграрними добривами, посівним матеріалом, аграрною технікою;

5) використанням останніх технічних розробок з метою незаконного заволодіння автотранспортом елітних іномарок з метою їх подальшого перепродажу, а також моделей вітчизняного виробництва для розукомплектування та продажу запчастин;

6) збільшенням кількості шахрайств при купівлі товарів через мережу Інтернет, «телефонних шахрайств» (фактів вимагання у громадян грошей шляхом неправдивих повідомлень про доставляння родичів до лікарні, до поліції, потрапляння у ДТП, одержання виграшу в розіграшах коштовних призів, при наданні послуг працевлаштування, оренди житла та ін.);

7) збільшенням кількості кіберзлочинів, зокрема поширення шкідливих комп'ютерних програм, протиправних втручань в банківські електронні системи з метою незаконного заволодіння грошовими коштами юридичних та фізичних осіб з використанням електронних карток;

8) збільшенням кількості кримінальних правопорушень у сфері грального бізнесу;

9) негативними тенденціями у сфері злочинності неповнолітніх, зокрема спрямованої проти однолітків: факти нанесення тілесних ушкоджень, хуліганств, крадіжок, грабежів, шахрайств, у тому числі за участю груп дітей; випадки самовільного залишення дітьми сімей чи дитячих закладів внаслідок конфліктів з батьками, педагогами, однокласниками, друзями;

10) тенденцією до зростання обсягів поширення наркотичних речовин рослинного походження (маку снодійного, коноплі), а також таких речовин, як: опій ацетильований, первитин, героїн, кокаїн, ЛСД, МДМА, метадон, амфетамін, кодеїн, морфін та ін.; психотропних речовин (кетаїн тощо) у складі курильних сумішей, ладанок, солей для ванн тощо, їх розповсюдження з використанням мережі Інтернет;

11) збільшенням числа тяжких злочинів у сфері торгівлі людьми, перш за все стосовно до жінок та чоловіків молодого віку; шахрайств при працевлаштуванні за кордоном, злочинів у сфері моральності, фактів виготовлення та розповсюдження порнопродукції, протиправної діяльності, пов'язаної із сутенерством, звідництвом, проституцією;

12) збільшенням кількості резонансних ДТП, зокрема пов'язаних із загибеллю людей, низькою дисципліною водіїв та пішоходів, перевищенням водіями швидкості; випадків керування транспортним засобом у стані сп'яніння;

13) порушеннями на валютному ринку, у сфері обігу підакцизних товарів, нафтопродуктів, металобрухту, а також пов'язаними з незаконною вирубкою лісів та видобуванням корисних копалин.

Аналіз географії злочинності в Україні показує, що найвищий коефіцієнт злочинної інтенсивності за рік на 10 тис. населення протягом 2015–2017 рр. спостерігається у Запорізькій області (242 злочини), м. Києві (246 злочинів), а також Харківській (184 злочини), Кіровоградській (173 злочини), Київській (158 злочинів), Миколаївській (154 злочини) та Одеській (148 злочинів) областях. Найнижчу злочинну інтенсивність в означений період зафіксовано в Тернопільській (62 злочини), Івано-Франківській (65 злочинів), Закарпатській (72 злочини) та Чернівецькій (83 злочини) областях. Більшість злочинів (77,8 %) вчиняється у містах та селищах міського

типу. На мешканців сіл та селищ припадає не більше 19,5 % всіх зареєстрованих злочинів. 2,7 % злочинів вчиняється поза межами населених пунктів. Така картина територіального розподілу кримінальної активності в цілому відповідає тенденціям урбанізації в Україні, яка в тому числі впливає й на зміну не лише географії, а й характеру злочинності в цілому [2].

Враховуючи вказане, можна дійти висновку, що аналіз сучасного стану кримінальної обстановки в Україні та пов'язаних із цим загроз для нормального розвитку нашої держави доводить необхідність здійснення комплексної оперативно-розшукової протидії злочинності в Україні та реалізації цього процесу шляхом удосконалення нормативно-правового, організаційного, інформаційного та науково-методичного забезпечення зазначеної діяльності.

### **Список бібліографічних посилань**

1. Статистична інформація // Генеральна прокуратура України : офіц. сайт. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html> (дата звернення: 20.11.2017).
2. Бесчастний В. Кримінологічний аналіз стану злочинності в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 207–213. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/1/40.pdf> (дата звернення: 20.11.2017).

*Одержано 21.11.2017*

УДК 343.85+343.341

**Юрій Броніславович ДАНИЛЬЧЕНКО,**

*кандидат юридичних наук, прокурор Харківської області*

## **НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ СУЧАСНИМ ТЕРОРИСТИЧНИМ ЗАГРОЗАМ В УКРАЇНІ**

На сьогодні тероризм становить одну з найбільших небезпек для внутрішнього правопорядку нашої країни. Це обумовлено комбінацією як внутрішніх, так і зовнішніх факторів – проведенням безпрецедентної за масштабом антитерористичної операції в східних регіонах України, масовим та майже безконтрольним проникненням на територію України зброї та боєприпасів з регіонів, де відбувається збройний конфлікт, небезпечними міграційними процесами, центром яких традиційно залишається Україна, економічним занепадом найбільш уразливих верств українського суспільства, експортом ідеології тероризму через засоби масової інформації та мережу Інтернет тощо. Таким чином, проблема протидії тероризму для України на теперішній час є актуальною, як ніколи. Відповідно питання розробки напрямів протидії тероризму вимагають науково обґрунтованого комплексного підходу.

Питанням тероризму присвячено значна кількість робіт вітчизняних науковців. Серед них слід відзначити праці В. Ф. Антипенка,